

BARZANİ: KÜÇÜK DÜNYASINDA BÜYÜK HAYALLERİ OLAN DİKTATÖR

Konur Alp Koçak

TASAV Dış Politika Araştırmaları Merkezi

Giriş

Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi (KIBY) Başkanı Mesut Barzani'nin geçtiğimiz Haziran ayında açıkladığı ve 25 Eylül 2017'de yapılması öngörülen "bağımsızlık referandumu" için zaman daralıyor. Tarihin yaklaşmasıyla da referandumu destekleyenler ile referanduma karşı çıkanların safları belirginleşiyor. Ulusal ve uluslararası seviyede referandum ile yakından ilgilenenlerin tamamına yakını, referandumun kimseye bir fayda getirmeyeceği hususunda ortak bir kanâate sahip. Irak'taki bölünmüşlüğün sorumlularından olan ABD ise, ilkesel bir karşıtlık göstermese de referandumun "zamanlamasını" gerekçe göstererek Barzani'den referandumun ertelenmesini talep ediyor. Kuzey Irak'taki otoriter Barzani rejimi altında yaşadığı için referanduma "hayır" deme ihtimâli zaten yönetim tarafından elinden alınmış olan Kürtlerin haricinde referandumun destekleyicisi pek yok gibi görünüyor. Ne var ki yapılan istişare, izah ve ikazlara rağmen Barzani'nin inatla savunduğu referandum fikrinden geri dönmeye niyetli olmadığı anlaşılıyor.

Referandumun Hukukî ve Siyasî Engelleri Aşması İmkânsız

Meselenin hukukî ve siyasî yönleri çok yerde yazıldı ve tartışıldı. Kısaca değinecek olursak; Irak Anayasası'nda belirlenmiş üç vilâyeti kapsayan KIBY sınırlarının dışında kalan bölgelerdeki çoğunluğu Arap ve Türkmen olan Irak vatandaşlarının, Barzani diktasının zorlamasıyla referanduma mecbur edilmesinin hukukî bir garabet olduğu çok açık. IŞİD terörü bahane edilerek peşmergenin fiilî işgaline uğrayan KIBY sınırlarının dışındaki "statüsü belirlenmemiş" toprakların bir oldubitti ile KIBY sınırlarına dâhil edilmeye çalışılmasının, ne demokrasiye ne hukuka ne de dostane ilişkilere sığmadığı tartışmasız bir gerçek.

Bağdat ve Ankara'ya karşı hasmane bir saldırı olan referanduma kılıf uydurmak amacıyla Kerkük İl Meclisi'nin Türkmen ve Arapların boykot ettiği 29 Ağustos tarihli oturumda bağımsızlık referandumuna katılma kararı almasının, referanduma meşruiyet kazandırması ise mümkün değil. Zira, KIBY'nin parçası olmayan

Kerkük'ün referandumuna dâhil edilmesi açıkça Irak Anayasasına aykırı. Nitekim, İl Meclisi'nin yine Türkmen ve Araplar tarafından boykot edildiği bir oturumda Kerkük'teki kamu binalarına "Kürt bayrağı" asılmasına yönelik kararının Irak İdare Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunmuş olması, Kerkük'ün referandumuna katılma kararının da anayasaya aykırı bulunacağına açık göstergesi.

Ayrıca hatırlatmakta fayda var ki, benzer bir süreç yaşayan Katalonya'da Kasım 2014'te yapılan referandumda bağımsızlığı destekleyenler yüzde 80 olmuş, İspanya hükûmeti anayasaya aykırı olan referandumun bağlayıcı olamayacağını ilân etmiş, neticede de Katalanlar bağımsızlık hayalini gerçekleştirememişti. Kuzey Irak'ın ikinci bir "Katalonya" olmaması için hiçbir sebep yok. Barzani ve yandaşlarının referans verdiği Birleşmiş Milletler'in 1960 tarihli self-determinasyona ilişkin "Sömürge Yönetimi Altındaki Ülkelere ve Halkalara Bağımsızlık Verilmesine İlişkin Bildiri"nin 6. maddesinde geçen "*ulusal birliğin ve ülke bütünlüğünün kısmen ya da tamamen bozulmasını amaçlayan herhangi bir girişimin self-determinasyon ilkesi ile bağdaşmayacağı*" hükmü de uluslararası hukuk açısından Barzani'nin bir dayanağının olamayacağını ortaya koymaya yeterli. Kısacası, bağımsızlık referandumunun hukuken temelsiz olduğu tartışmasız.

Referandumun siyasî açıdan nasıl büyük riskler taşıdığını ise en iyi Iraklılar biliyor olmalı. Zira, etnik ve dinî kimlikler üzerinden ayrışan ve bu ayrım yüzünden birbiriyle çatışan Irak halkının içine düştüğü şiddet/terör sarmalı, sayısız insan kaybıyla beraber 2003'ten beri devam ediyor. Kendi toprakları ile yetinmeyip Iraklıların ortak malı olan doğal kaynakları ele geçirmeyi arzulayan Barzani'nin, ABD destekli peşmergenin silâh gücüne güvenerek kadim Türk yurdu olan Kerkük ve Musul'u işgale yeltenmesi, en hafif tabirle düşmanca bir tutum. Bunun, Irak'ın aslı unsurları olan Arap ve Türkmenlerle Kürtler arasında yaşanacak bir iç savaşa davetiye çıkarmak olduğu da açık. Dahası, Irak'la olan sınırlarını ve sınırın ötesindeki Türkmen varlığını 1926 yılında imzalanan Ankara Antlaşması ile garanti altına alan Türkiye'nin bu girişimi onaylamadığı da biliniyor. Buna rağmen Barzani'nin kararından geri dönmemesi, Türkiye açısından meşru bir savaş sebebi. Ayrıca, KIBY içindeki Kürt partiler arasında bile birlik sağlanamamışken, Kürtlerin azınlıkta olduğu yerlerin Irak, İran ve Türkiye'nin ikazlarına rağmen zorla KIBY egemenliği altına alınması, Irak'ta birlik ve istikrarın daha da bozulacağını öngörmek için fazlasıyla yeterli. Haşdi Şabi'nin defalarca Barzani'ye tehditte bulunmuş olması, olası referandum sonrası yaşanacak kargaşanın habercisi olsa gerek.

Bir Diktatörün Demokrasi ile İmtihanı

Açıkça görülebilir risklere rağmen, Barzani'nin referandumda ısrar etmesinin rasyonel bir açıklaması yok. Yine de, Barzani'nin neden böyle akıl dışı bir girişimde bulunduğu üzerine kafa yormak gerekirse, şu tespitin mutlaka yapılması gerekir: Barzani "kendi küçük dünyasında, büyük hayalleri olan bir diktatör"dür.

Mesut Barzani öyle bir diktatördür ki, 2013'te görev süresi dolmuş ve yeniden seçilemeyecek olmasına rağmen başkanlık görevini hâlâ bırakmamıştır. Dikta rejimi öylesine güçlüdür ki, Kuzey Irak'ta gerçek anlamda hiçbir muhalif ses çıkmamakta, çıkmaya kalkışır da anında bastırılmaktadır. Barzani rejiminin antidemokratik, hukuk tanımaz ve hatta barbar yönetimine engel olamayan bazı muhalefet partilerinin siyasete etki etme imkânı neredeyse hiç yok. Barzani "tek adam" rejimi kurduğu içindir ki 2013'te yapılması gereken ve Barzani'nin kural gereği aday olamayacağı Başkanlık seçimi, aradan dört yıl geçmiş olmasına rağmen bir türlü gerçekleştirilememiştir. Barzani, Kuzey Irak bölgesel parlamentosundaki sayısal çoğunluğuna dayanarak aldıracağı bir kararla Başkanlık görevini uzatarak Başkanlık koltuğundaki fiilî işgalini meşrulaştırmaya çalışmıştır.

Aslında Barzani, referandumla "bağımsız bir Kürt devleti kurulacağı" söylemi ile diktatörlüğüne devam edebilmenin, koltuğunu ve gayrı meşru yollardan edindiği muazzam servetini korumanın yolunu aramaktadır. Bağımsızlık referandumu ardından yeni bir devlet kurulduğunu ilân edecek ve bu devletin kurucusu olduğunu savunacak olan Barzani, yeni bir anayasa ile Başkanlık görevini en az on yıl daha garanti altına almak niyetindedir. Çoğunluğa sahip olmanın demokrasi, sayıca fazla olan tarafta olmanın da haklılık olduğu zannına kapılan Barzani, silâh gücü ve insan kalabalığına dayanan bir baskı rejimi kurmuştur. Bu rejim, tüm Iraklıların hak sahibi olduğu petrol geliri ile kendini zengin ederken, memurlarının maaşını bile ödeyemeyecek kadar acz içine düşmüştür.

Ekim 2015'te Barzani'yi protesto eden göstericileri silâhla vurup öldüren KIBY güçlerinin Barzani'nin sorumluluğunda olduğunu söylemeye gerek yok. Barzani'ye karşı kitlesel protestoları örgütlediği gerekçesiyle Goran hareketine mensup bakanların kabineden azledilmesi de demokrasiyi değil diktatörlüğü çağırıyor. Barzani'nin kendisine muhalefet eden gruplara yakınlığı ile bilinen medya kuruluşlarının ofislerine baskın düzenleyip personellerini gözaltına alması, basın özgürlüğü ve insan haklarının durumunu anlatmaya yetiyor. Son olarak, 29 Ağustos'ta, "referanduma hayır" kampanyası yürüten NRT kanalının yayınlarının durdurulmuş olması, Barzani'nin "demokrasi" anlayışında hiçbir değişiklik olmadığını gösteriyor.

Halkına gerçek demokrasiyi lâıyk görmeyen, onlara müreffeh bir hayat sunamayan, hukuku hiçe sayan, Irak'ın bölünmesi ve iç savaşa sürüklenmesi pahasına kendi çıkarına odaklanan Barzani, tipik bir 3. dünya diktatörüdür. Hâliyle, böyle bir diktatörün, hukuk ve diplomasiden anlamasını, anlasa da uygulamasını beklemek gerçekçi olmayacaktır.

2005'ten beri Başkanlık ettiği KIBY'de demokrasi adına hiçbir gözle görülür ilerlemeye imza atmayan, böyle bir kaygı da taşımayan Barzani'nin, 25 Eylül'de peşmergenin silâhının gölgesinde yapılacak referandumu "demokratik bir hakkın, demokratik yollarla kullanılması" olarak yansıması tam anlamıyla bir ironidir.

Başkanlık koltuğunu gasp eden ve aslında demokrasiden hiç nasibini almamış birisinin, anayasaya aykırı bir şekilde düzenlenecek referandumla demokratik bir tercih yapılacağını söylemesi, demokrasinin ve hukukun üstünlüğünü özümsemiş kimseler için elbette inandırıcı olmayacaktır. Ne yazık ki, Barzani'nin bu çelişkili hâlini anlamlı bulan ve onu destekleyen, hem de bunu demokrasi adına yaptığını iddia edebilenler ülkemizde de mevcuttur. İşte bu kesim, Barzani'nin en büyük destekçisi konumundadır.

Diktatöre Destek Olan Sözde Demokratlar

PKK terörüne karşı çıkmak şöyle dursun, onu “bağımsızlık mücadelesi veren kahraman bir ordu” gibi görme gafletine düşen Barzani-sevicilerden mürekkep bir grup, 27 Ağustos'ta yayınladığı bildirimde aynen şu ifadeye yer vermiştir: *“Federal Kürdistan bölgesinde gündeme gelen referandum konusu, bir halkın kendi geleceğini tayin etmesi anlamında ilkesel olarak doğrudur ve demokratik teamüllere uygundur. Kürdistanî halklar açısından bu denli önemli olan referandumun yeterli hazırlık ve zemin oluşturularak gerçekleştirilmesi en büyük temennimizdir.”*

En temel insan hakkı olan yaşama hakkına bile canice saldıran PKK'ya koruyuculuk yapan Türkiye'deki Barzani-sevicilerin demokrasiyi suiistimal etmesi, Barzani'nin Kuzey Irak'ta giriştiği yayılma politikası için demokrasiyi bir kılıf olarak kullanmasına çok benzer bir tezat taşımaktadır. KDP'nin Türkiye'deki uzantılarına göre Barzani, “Güney Kürdistan'ı” özgürleştiren bir liderken, kendileri aynı mücadeleyi “Kuzey'de” veren “demokrasi ve barış elçileri”dir. Barzani'nin KDP'si ile “ikiz kardeş” olan Türkiye'deki malum çevrelerin referandum konusunda aynı heyecanı ve beklentiyi paylaşması tabii ki onların gerçek yüzünü bilenler için şaşırtıcı değildir. Ancak, Türkiye'deki Barzani yardakçılarının barışçıl ve demokrat olduğuna inanabilenler için şaşırtıcı olması gereken bazı hususlar vardır. Bu zevatın şu soruları bir düşünmesi gerekir:

- 16 Nisan anayasa değişikliği referandumu çerçevesinde hükûmete ve MHP'ye “otoriterlik, tek adamlık, hukuk tanımazlık” gibi iddialarla saldıran Barzani-seviciler, neden Barzani'nin otoriter rejimine bir kez bile “gık” diyememiştir?
- Türk Cumhurbaşkanı “görev süresini uzatmak için rejimi değiştiren otoriter” olmakla eleştirenler, niçin Barzani'nin 2013'ten bu yana seçilmediği hâlde koltuğunda kalmasına hiç itiraz etmemiştir?
- Türkiye'de başkanlık sistemini felâket gibi algılayanlar, Barzani'nin otoriter başkanlığına karşı çıkararak Kuzey Irak'ta parlamenter rejime geçişi savunan Goran'ı KDP karşısında neden desteklememiş ya da destekleyememiştir?
- “TBMM'de muhalefetin sesi kesiliyor” diyerek demokrasi savunucusu kesilenler, sırf muhalefet partisinden olduğu için parlamentoya girişine bile izin verilmeyen Kuzey Irak Parlamentosu Başkanına reva görülen haksızlıkları nasıl içlerine sindirebilmiştir?

- Türkiye’de Parlamenter demokrasinin yılmaz savunucusu(!) olan Barzani-seviciler ve avenesi, Barzani’nin Ekim 2015’te parlamentoyu askıya alması ve Kuzey Irak’ı tek adam rejimi ile yönetmesi karşısında Barzani’ye en ufak bir eleştiride bulunabilmiş midir?
- Türkiye’de FETÖ ya da PKK terörünün borazanlığını yapan medya kuruluşları terörle mücadele kapsamında hukukî gerekçelerle kapatılırken avaz avaz bağırınlar, neden Kuzey Irak’ta referanduma hayır kampanyasını destekleyen medya kuruluşunun Barzani’nin keyfi bir kararıyla kapatılmasına hiç ses çıkaramamıştır?
- Türkiye’de “polis devleti”nden ya da “devlet terörü”nden şikâyet edenler, Barzani’nin protestocuları silâhla susturmasını nasıl olup da sineye çekebilmiştir? Yoksa Barzani’nin eleştirilmesi, protesto edilmesi demokrasiye aykırı mıdır?
- Bin yıldır Türk milletine ait ve Türk devletinin egemenliği altında olduğu hâlde Anadolu’nun bir kısmını sahiplenip Türk devletini “işgalci” diye suçlama cüreti gösterenler, Barzani’nin Musul ve Kerkük’ü işgal etmesini niçin “hukuken yanlış” olmakla bile eleştirememiştir?
- Parlamantonun feshedildiği, Başkanlık mevkiinin Barzani tarafından peşmergenin silâh zoruyla işgal edildiği, yasaların ve anayasanın anlamını bütünüyle yitirdiği bu despot rejimde, şimdiye kadar nasıl bir demokrasi görülmüştür ki bağımsızlık referandumunun demokratik olması mümkün olacaktır? Barzani ile demokrasi, siyahla beyaz gibi değil midir?
- Türkiye’de “Kürtlere zulüm edildiği” haksız ithamını her fırsatta dillendiren Barzani dostları, Kuzey Irak’ta Barzani’nin Arap ve Türkmenlere yaptığı açık zulmü göremeyecek kadar kör müdürler?
- Masum insanları silâhla susturması, kendisini demokrat olarak nitelendiren liderler içinde bir tek Barzani’ye tanınmış özel bir hak mıdır? Yoksa Barzani’nin demokratlık bir yana düpedüz diktatör olduğunu görmemek için Barzani-seviciler gibi hipermetrop olmak mı gereklidir?

Sonuç: Barzani Kaybetmeye Mahkûmdur

Yukarıda sıralanan ve benzeri daha birçok soru, Türkiye’de demokrasi havarisi kesilip de söz konusu Barzani olunca sus pus olanlar tarafından cevaplanmayı beklemektedir. Ne var ki, Barzani ve Türkiye’deki uzantılarının gerçek yüzünü bilenler bu sorulara cevap alınamayacağını bilmektedir. Barzani’nin sözde bayrağının Türkiye’de göndere çekilmesinden rahatsız olmayanlar, Barzani’nin despot rejiminden de hukuku ve demokrasiyi katletmesinden de belli ki rahatsız değildir. Meselenin özü, KDP’nin ve Türkiye’deki uzantılarının terörden

beslenmelerine rağmen demokrasiyi bir maske olarak kullanmalarından ibarettir. Aslında söz konusu olan referandum girişimi, Barzani ve yandaşlarının maskesini düşürmüştür.

Barzani'nin kendi halkını despot bir rejim altında sindirmesine itiraz etmek ve keyfi bir yönetimle demokrasinin ve hukukun yok sayılmasını eleştirmek her demokrat için bir sorumluluktur. Barzani'nin böylesi bir işe girişmesine bir şekilde teşvikte bulunan herkesi akliselime davet etmek, sınırimızın hemen güneyinde milyonlarca Türkmen kardeşimizin hakkına tecavüz eden yayılmacı bir diktatöre izin verilmemesi çağrısında bulunmak ise her Türk milliyetçisi için ayrı bir zorunluluktur.

“Yayılmacı diktatör” demişken bir tarihî vak'ayı hatırlatmak yerinde olacaktır: Adolf Hitler'in yayılmacı heveslerini yatıştırmak ve daha ileri gitmesini engellemek amacıyla İngiltere'nin 1938'de Hitler'e Çekoslovakya'yı altın tepsi içinde sunması Alman yayılmacılığını durdurmamış, tam aksine onu cesaretlendirmiş ve II. Dünya Savaşı'nın başlamasına sebep olmuştur. Türkiye'nin benzer bir yaklaşımla Barzani'yi petrol anlaşması gibi araçlarla yatıştırma politikası da işe yaramamış ve Barzani de Hitler gibi daha büyük hayallere kapılmıştır. Bu işin sonu da benzer olacaktır. Hitler gibi ülkesini ve insanlarını büyük bir ateşin içine atan Barzani de ilk başta Hitler gibi hayalinin gerçekleşeceğini sanacak, ancak çok geçmeden kayıtsız şartsız teslim çağrısı karşısında mutlak mağlubiyeti kabullenmek zorunda kalacaktır. Bu süreçte yaşanan yıkım ve yaşanan kayıpların baş sorumlusu, nasıl geçmişte Hitler olduysa, şimdi de Barzani olacaktır. Kahraman olmaya kalkan Barzani, Hitler gibi adı tepki uyandıracak bir diktatör olarak tarihe geçecektir.